

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ο Μπεν είναι 62 χρονών, επιτυχημένος χημικός μηχανικός, φανατικός τεννίστας. Πριν μια εβδομάδα πήγε στον γιατρό του για προγραμματισμένο τσεκ απ. Όταν είδε τα αποτελέσματα δεν πίστευε στα μάτια του. Ο καρκίνος τον είχε επισκεφτεί και μάλιστα με τον πιο βίαναυσο τρόπο. Οι γιατροί δεν του δίνουν πάνω από ένα χρόνο. Μετά την δεύτερη επίσκεψη στο νοσοκομείο, όταν πλέον η καταστροφική διάγνωση θεωρήθηκε ασφαλής, εκεί που ο Μπεν προσπαθούσε να συνέλθει και να σκεφτεί πως θα το πει στην οικογένειά του, τον πλησιάζει εκπρόσωπος επενδυτικής τράπεζας ονόματι Havisham Funding με μια πρόταση: Να πουλήσει ο Μπεν στην τράπεζα την ασφάλεια ζωής του.

Βλέπετε, πριν δέκα χρόνια, το 2002, ο Μπεν είχε αγοράσει από μια κανονική ασφαλιστική εταιρεία μια κανονική ασφάλεια ζωής που θα του απέφερε 1 εκατομμύριο δολάρια σε είκοσι χρόνια, το 2022 σε περίπτωση που ζούσε ως τότε ή το ίδιο ποσό για την οικογένειά του σε περίπτωση που πέθαινε εν τω μεταξύ. Η προσφορά του εκπρόσωπου της Havisham είχε την εξής λογική: Σου δίνω τώρα 400 χιλιάδες δολάρια, μετρητά, για να ζήσεις όσο γίνεται καλύτερα τους λίγους μήνες που σου απομένουν. Αν δεχθείς, τότε όταν θα πεθάνεις, π.χ. σε ένα χρόνο, η Havisham θα εισπράξει το 1 εκατομμύριο όταν εσύ πια δεν θα υπάρχουν.

Από την μεριά του Μπεν, το δίλημμα είναι το εξής: Να πάρει τα τετρακόσια χιλιάδικα τώρα ώστε να ζήσει πιο άνετα τους τελευταίους του μήνες; Ή να πει όχι και να αφήσει ένα εκατομμύριο στα παιδιά του; Για τους περισσότερους αμερικανούς, αλλά και για εμάς τους Έλληνες, δεδομένου του απαγορευτικού κόστους μιας ανθρώπινης περιθαλψής, η τάση είναι να λένε «ναι» σε τέτοιες προσφορές. Από την μεριά της επενδυτικής τράπεζας, η προσφορά αυτή στον Μπεν δεν είναι τίποτα άλλο από ένα στοίχημα ότι θα πεθάνει γρήγορα: Όσο περισσότερο ζει, τόσο μεγαλύτερο το κόστος της εταιρείας, καθώς τα χρήματα που του δίνει τώρα θα τα εισπράξει όλο και αργότερα – ίσως και πολύ αργότερα αν, ως δια θαύματος, ο Μπεν νικήσει τον καρκίνο και ζήσει στα βαθειά γεράματα.

Το 1992, δέκα χρόνια πριν αγοράσει την ασφάλεια ζωής του ο Μπεν, ένας άλλος αμερικανός, ονόματι Πάτρικ, μόλις μάθαινε ότι είχε τον ιό HIV που προκαλεί AIDS. Εκείνη την εποχή, μια τέτοια διάγνωση ισοδυναμούσε με θανατική καταδίκη. Και σε εκείνη την περίπτωση μια άλλη επενδυτική τράπεζα, η γνωστή JP Morgan, του αγόρασε την ασφάλεια ζωής του, προκαταβάλλοντας το 45% της αξίας του τελικού ποσού που θα εισέπραττε η οικογένειά του όταν θα πέθαινε. Το ποσό αυτό ήταν αρκετό για να μπορέσει ο Πάτρικ να έχει την περιθαλψη που χρειαζόταν. Η συγκεκριμένη επενδυτική τράπεζα το φυσάει και δεν κρυώνει. Γιατί; Επειδή ο Πάτρικ, ευτυχώς, ζει και βασιλεύει (λόγω των νέων φαρμάκων που έχουν δώσει νέα πνοή στους φορείς του ιού HIV).

Λόγω παθημάτων όπως αυτό της JP Morgan, τι νομίζετε ότι σκαρφίστηκαν τα σαΐνια των χρηματαγορών; Να δημιουργήσουν παράγωγα αποτελούμενα το

καθένα από πολλά μικρά κομματάκια τέτοιων αγορασμένων (από θεωρούμενους ετοιμοθάνατους) ασφαλειών ζωής! Στο ίδιο πακέτο «πακετάρισαν» ασφαλιστήρια ζωής ατόμων που έπασχαν από διαφορετικές αρρώστειες (π.χ. καρκίνο, AIDS, ηπατικές παθήσεις, λευχαιμίες κλπ) ώστε εάν κάποιος από αυτούς τους ασθενείς ζούσε λόγω νέων φαρμάκων, όπως ο Πάτρικ, το όλο πακέτο να μην χάνει μεγάλο μέρος της «αξίας» του.

Αυτά τα παράγωγα δεν διαφέρουν σε τίποτα από τα CDO τα οποία κατέστρεψαν το 2008 το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα δημιουργώντας έτσι τις συνθήκες για την σημερινή Κρίση που, ναι μεν μαστίζει την χώρα μας ιδιαίτερα βάνουσα αλλά που, παράλληλα, πλήττει ολόκληρη την Οικουμένη τέσσερα χρόνια μετά. Η διαφορά είναι ότι ενώ εκείνα τα CDO «πακετάριζαν» τα στεγαστικά δάνεια διαφορετικών κατηγοριών δανειζομένων (από πλούσιους μέχρι και κακομοίρηδες που δεν θα μπορούσαν, εκ των πραγμάτων, να αποπληρώσουν το στεγαστικό τους), τα νέα «παράγωγα θανάτου» (δικός μου όρος) πακετάρουν ασφαλιστήρια ετοιμοθάνατων με διαφορετικές ασθένειες.

Υπάρχει και μια άλλη διαφορά: τα CDO στεγαστικών δανείων, αν και αποδείχθηκαν τοξικά καθώς κατέστρεψαν την Lehman Brothers και παραλίγο ολάκαιρο το τραπεζικό σύστημα του πλανήτη, δεν εμπειρεύσαν το κίνητρο της καταστροφής. Π.χ. όταν κάποια οικογένεια αποτύγχανε να αποπληρώσει στεγαστικό δάνειο που είχε πακεταριστεί εντός συγκεκριμένου CDO, το CDO αυτό έχανε ένα (μικρό) μέρος της αξίας του. Αντίθετα, η αξία ενός «παραγώγου θανάτου» αυξάνεται όσο πιο γρήγορα πεθαίνουν τα άτομα των οποίων τα ασφαλιστήρια συμβόλαια έχουν ενταχθεί σε αυτό το παράγωγο! Κι εδώ αρχίζουν αυτά τα παράγωγα να θυμίζουν τα θυρικά πλέον CDS: τα παράγωγα που ουσιαστικά αποτελούν στοιχήματα ότι κάποιος (π.χ. μια εταιρεία ή ένα κράτος) θα πτωχεύσει. Παράγωγα που, όπως τα νέα «παράγωγα θανάτου» δίνουν στον κάτοχό τους κίνητρο να πάθει κακό κάποιος άλλος. Όπως, π.χ. τον περασμένο Μάρτιο που πτώχευσε το ελληνικό δημόσιο (θυμάστε το PSI) και πυροδοτήθηκαν τα CDS επί των ελληνικών ομολόγων, πλουτίζοντας έτσι τους κατόχους των CDS, έτσι και τώρα αν ένα τσουνάμι πλήξει την Δυτική Ακτή των ΗΠΑ και πεθάνουν μερικές χιλιάδες άνθρωποι των οποίων η ασφάλεια ζωής έχει ενταχθεί σε κάποιο «παράγωγο θανάτου», όσοι έχουν αγοράσει τέτοια παράγωγα θα χειροκροτούν!

Θα με ρωτήσεις αναγνώστη: Καλά, γιατί μεγέθη μιλάμε; Πρόκειται για παράγωγα που έχουν απλώς φιλοσοφικό και ηθικό ενδιαφέρον ή για χρηματοπιστωτικά «προϊόντα» τα οποία θα παίξουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία (όπως τα CDO και τα CDS το 2008); Μερικοί αριθμοί προς απάντησή σου: Αυτή την στιγμή, στις ΗΠΑ μόνο το ποσό που «εκκρεμεί» σε ασφάλειες ζωής είναι 26 τρισεκατομμύρια δολάρια (δύο φορές το ΑΕΠ των ΗΠΑ!). Από αυτά, τα 500 δισεκατομμύρια αφορούν άτομα που, αφότου αγόρασαν το ασφαλιστήριό τους, ανακάλυψαν μια κακή αρρώστεια και, αμέσως, μετετράπησαν στο αντικείμενο του πόθου επενδυτικών τραπεζών που δημιουργούν «παράγωγα θανάτου». Ήδη η αγορά αυτών των παραγώγων υπολογίζεται να έχει φτάσει την αξία των 388

δισεκατομμυρίων δολαρίων, αυξανόμενη καθημερινά καθώς οι ανόητες τράπεζες προσπαθούν να ρεφάρουν από την κατάρρευση των παραγώγων που βασίζονταν στα στεγαστικά δάνεια, στα CDO, αντικαθιστώντας τα με «παράγωγα θανάτου».

Δεν θα ξαφνιαστείτε φαντάζομαι αν σας πω ότι πρωταθλητής στην «παραγωγή» «παραγώγων θανάτου» είναι η Goldman Sachs. Ούτε όταν διαβάσετε πως οι ευρωπαϊκές τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες που πτώχευσαν το 2008 κάνοντας τέτοιες ανοησίες (και οι οποίες διεσώθησαν με χρήματα των φορολογουμένων, οι οποίοι κατόπιν ανταμείφθηκαν με «προγράμματα λιτότητας») δεν υστερούν σε τίποτα. Στην Ευρώπη τόσο η ελβετική Credit Suisse όσο και η γερμανική Allianz παραβγαίνουν με την Goldman Sachs στο ποιος θα ηγηθεί αυτής της νέας αγοράς «παραγώγων θανάτου».

Ας προσέχαμε. Όταν το 2008 οι επενδυτικές τράπεζες κατέρρευσαν, εμείς αφήσαμε τους πολιτικούς μας να τις σώσουν χωρίς περιορισμούς, αφήνοντάς τις όχι μόνο να επιβάλουν την λιτότητα στους λαούς που τις έσωσαν, αλλά και να κάνουν ό,τι θέλουν από τότε. Αυτό παθαίνεις όταν ζεστάνεις μια οχιά στον κόρφο σου: έρχεσαι αντιμέτωπος με «παράγωγα θανάτου».